

Gösta Wikforss
Debattinlägg 19 mars 1981

Funktionalismen i framtiden?

Vid diskussion om grundval för framtidens arkitektarbete bör man vara klar över hur arkitektens roll i planerings- och byggprocessen har förändrats under de senaste decennierna.

Den geniförklarade arkitekten, som tidigare löste alla byggnadens problem sitter idag allt oftare i kommittéarbete med partipolitisk styrning, i samrådsgrupper med facklig styrning och i projekteringsmöten med teknisk styrning. Däremellan vandrar han till olika myndighetsövervakare med sitt projekt. Diskuterar där tolkningen av lagar, stadgar, normer, regler och råd om sopor, brand, trafik, hälsovård, handikapp, yrkesmiljö, energi och luftbehandling och undrar sedan vid sitt ritbord: vem vill tala om ARKITEKTUR?

Har arkitekten i tillräckligt hög grad följt med i samhällets utveckling? Har han talat om att han finns, vad han kan, vad han vill som seriöst arbetande arkitekt?

Den politiska förändringen har givit nya partipolitiskt valda beställare av samhällen och byggnader. Beställare som ofta omgiver sig med rådgivare långt från arkitektens arbetsförutsättningar.

Den sociala förändringen med krav på rättvisa levnadsvillkor har ofta givit torftiga fysiska uttryck med upprepning av typhus utan lokal anknytning som dominans.

Den kulturella förändringen som resulterat i att finna idealen bakåt i tiden. Lovprisande av amatörism och "vad folk vill ha". Gröna vågens följder med spröjs- och takromantik och modeinriktad tillfällighetsarkitektur. Det gamla är vackert, det nya är fult.

Den ekonomiska förändringen med investeringsbegränsningar och allmän pessimism genom hårt styrda låneregler långt från förståelsen för god arkitektur.

Den tekniska förändringen med alla dess möjligheter till ny arkitektur har allt oftare övertagits av ingenjören och byggaren och arkitekturen underordnats byggsystem, moduler och ersättningsmaterial.

Det är mycket som klämmer åt den seriöst arbetande arkitekten idag. Men där finns i planering och byggande en viss respekt för funktionalism och än så länge har duktiga arkitekter kunnat hävda sin helhetssyn genom funktionalismen.

Men hans roll som den skapande arkitekten av ny miljö undermineras och blir allt oftare omöjligare.

Han skall då inte förinta funktionalismen. Han skall vidga sin helhetsyn och kunskap om samhället och vara medveten om dess förändringar, öka sin ekonomiska och tekniska kunskap och därigenom få förnyat förtroende med hjälp av funktionalismen.